

Põhja-Sakala Vallavalitsus
Lembitu pst 42
71502, Viljandi maakond, Suure-Jaani linn
77000463
info@pohja-sakala.ee

28.08.2026 nr 11.3-1/26/3755

FINANTSKORREKTSIOONI OTSUS

Riigi Tugiteenuste Keskus (edaspidi *rakendusüksus*) teeb finantskorrektsiooni otsuse (edaspidi *otsus* või *FKO*) **Põhja-Sakala Vallavalitsuse** (edaspidi *toetuse saaja/hankija*) projektile nr 2021-2027.4.08.24-0102 „**Kaasava hariduse põhimõtete rakendamine Põhja-Sakala vallas 2025**“ (edaspidi *projekt*).

Finantskorrektsiooni tegemise ja toetuse tagasinõudmise põhjuseks on projektiga seotud 5-osalises lihthankes nr 299616 „Asjade ostmine Põhja-Sakala valla HEV õpilaste õppetöö toetamiseks 2025“ (edaspidi *lihthange*) **esinenud puudus**: lihthankes on kehtestatud ebaselged hindamiskriteeriumid, mis on vastuolus riigihangete seaduse § 77 lõikega 4 ja § 3 üldpõhimõtetega.

Rakendusüksus otsustab:

1. kohaldada rikkumisele **10%-list finantskorrektsiooni määra**;
2. vähendada projekti abikõlblikke **kulusid ja eelarvet 6 682,04 euro võrra**, millest toetus moodustab 5 679,72 eurot ja omafinantseering 1 002,32 eurot;
3. nõuda toetuse saajalt tagasi 2 532,40 eurot;
4. toetuse saajal tuleb **maksta 2 532,40 eurot 60 kalendripäeva jooksul** otsuse kättesaamisest Rahandusministeeriumi pangakontole¹. Tasumata summalt arvestatakse viivist 0,06% iga viivitatud päeva eest;
5. **vähendada** riigihankega nr 299616 seotud **abikõlblikke kulusid 10% võrra**, mille võrra väheneb ka projekti eelarve;
6. muuta projekti taotluse rahuldamise otsuse punkti 2 järgmiselt: „2. Projekti abikõlblike kulude kogumaksumus on 74 161,82 eurot, millest toetuse piirmäär on kuni 85% ja omafinantseering vähemalt 15% abikõlblikest kuludest. Maksimaalne toetuse suurus on 63 037,56 eurot mis hõlmab Euroopa Regionaalarengu Fondi toetust kuni 70% ning riigipoolset kaasfinantseeringut 15% abikõlblikest kuludest.“.

Otsus koosneb järgmistest osadest: [õiguslikud alused](#), [asjaolud](#), [toetuse saaja selgitused](#), [finantskorrektsiooni põhjendused](#), [korrektsioonimäär](#), [rikkumise summa ja eelarve vähendamine](#), [ärakuulamine](#), [vaidlustamine](#), [lisa](#).

¹ SEB Pank EE891010220034796011 või Swedbank EE932200221023778606 või Luminor Bank EE701700017001577198 või LHV Pank EE777700771003813400. Viitenumber 2800082938. Selgituseks märkida projekti number.

ÕIGUSLIKUD ALUSED

- Perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 28;
- Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ÜM2022*) § 34 lg 1 p 2, § 35 lg 1 ja 5, § 36, § 37 lg 3;
- Vabariigi Valitsuse 01.09.2014 määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ÜM2014*) § 22⁸;
- Haridus- ja teadusministri 16.11.2023 määruse nr 43 „Kaasava hariduse põhimõtete rakendamine perioodil 2021–2027 (edaspidi *meetme määrus*) § 26;
- Rakendusüksuse 07.04.2025 toetuse taotluse rahuldamise otsus nr 11.3-1/25/1733 (edaspidi *TRO*) punkt 12;
- riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) § 3 p-d 1-3, § 77 lg 4 p 2, § 117 lg 1; § 125 lg 5.

ASJAOLUD

1. Lihthankes viitenumbriga 299616 hanketeates on kehtestatud järgmine tingimus: *Hankija jätab endale õiguse sõlmida lepingud järgmiste osade või osade gruppide kombinatsioonide kohta. Hankija peab läbirääkimisi juhul kui esitatakse kombineeritud pakkumus või ühispakkumus, et välja selgitada hankijale majanduslikult soodsaim pakkumus.*
2. Hankija on hanke alusdokumentides kehtestanud veel järgmised punktid:
 - punkt 4.3 - pakkumuse maksumuse sisse arvestatakse kõigi lepingu nõuetekohaseks täitmiseks vajalike tööde, toimingute, puuduste kõrvaldamise ja hankijale üleandmisega seotud kulutused jm kululiikide maksumused, kaasa arvatud need, mis ei ole otseselt kirjeldatud RHAD-s, kuid mis on eeldatavasti vajalikud lepingu nõuetekohaseks täitmiseks.
 - Punkt 6.3 - lubatud on alternatiivsete lahenduste või osalise pakkumuse esitamine. Alternatiivsete lahenduste esitamise puhul lisada toodete kirjelduste samaväärsuse võrdlustabel.
 - Punkt 6.5 - pakkumuse maksumuses kajastatud summadele ei lisandu täiendavaid väljamakseid ega kulutusi.
 - Punkt 8.2 - edukaks pakkumuse valiku aluseks on majanduslikult soodsaim pakkumus, kus edukaks tunnistatakse madalaima kogumaksumusega (käibemaksuta) pakkumus.
3. Tehnilise kirjelduse punkti 5.3 kohaselt pakkuja peab arvestama, et asjade tarnimiseks vajalik transpordikulu kuulub käesoleva hanke mahtu.
4. Teabevahetuse kaudu on üks pakkuja esitanud 05.10.2025 päringu (ID 1013517) küsimusega, kuidas hankija hindab hindamiskriteeriumit "vähim on parim": „*Tabelis ei ole summa kohta, mida ja kuidas te hindate? Pakkumust saab esitada hankeosalale? Kõik tooted selles osas? Millise tulba summa tuleb sisestada pakkumisse (hindamis)kriteeriumid, nende väärtused ja maksumused? Kirjutate: Hanke osa maksumus vastavalt hangitavate asjade kirjeldusele ja esitatud tingimustele. Madalaima väärtusega pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte arvutades valemiga: "osakaal" - ("pakkumuse väärtus" - madalaim väärtus) / "suurim väärtus" * "osakaal".*“ Hankija vastas 06.10.2025: „*Hindame pakutud toodete maksumust käibemaksuta. Tabelis sisestage summa hind käibemaksuta. Eriti soodsa hinna ja kalli transpordikulu korral tuleb hankija ise kaubale järele.*“

5. Hanke alusdokumendis Lisa 3 "Hangitavate asjade nimekiri - pakkumusvorm (HEV asjad 2025)" on hanke iga osa kohta märges: „Täita ainult ja kõik need hanke osa lahtrid, milles soovitakse pakkumust esitada“.
6. Hanketeates on I, II, IV ja V osa kohta märges, et alternatiivsed pakkumused on lubatud. Samas ei ole hanke I, II ega IV osa kohta sätestatud miinimumkriteeriumeid, millele need alternatiivid vastama peavad.
7. Lihthanke I osas oli pakkujaid kokku neli, kellest kolm esitasid pakkumused loetletud toodetest ainult nendele toodetele, mida nad konkreetselt pakkuda soovisid ehk siis toodete lõikes. Üks pakkuja esitas pakkumuse kõikidele toodetele, v.a ühele (pos 14). Hankija on tooteid tellinud kõikidelt pakkujalt toodete lõikes. Seitsme toote (pos 8, 19 ja 22-26) puhul ei ole hankija lähtunud madalaimast maksumusest. Lisaks on pos 19 toode tellitud kahelt pakkujalt (Otsuse lisa 1 leht Osa 1).
8. Lihthanke II osas oli kaks pakkujat. Mõlemad pakkujad esitasid pakkumuse kõikidele toodetele, mis olid Vormil 3 II osa kohta loetletud. Hankija on hinnanud pakkumusi kui ühtset tervikut, olenemata sellest, et hankija oli lubanud pakkujatel täita ainult ja kõik need hanke osa lahtrid, milles soovitakse pakkumust esitada. Eelnevat saab mõista üksnes nii, et pakkumusi hinnatakse toodete lõikes. Kui hankija oleks hinnanud tooteid toodete lõikes, siis pos 6, 8 ja 10 paiknevad tooted oleks tulnud tellida teiselt pakkujalt (Otsuse lisa 1 leht Osa 2).
9. Lihthanke III osas oli kaks pakkujat. Mõlemad pakkujad esitasid pakkumuse kõikidele toodetele, mis olid Vormil 3 III osa kohta loetletud. Hankija on hinnanud pakkumusi kui ühtset tervikut, olenemata sellest, et hankija oli lubanud pakkujatel täita ainult ja kõik need hanke osa lahtrid, milles soovitakse pakkumust esitada. Eelnevat saab mõista üksnes nii, et pakkumusi hinnatakse toodete lõikes. Edukaks osutus pakkuja, kelle tooted olid kõige soodsama maksumusega ja seda vaadatuna nii toodete lõikes kui pakkumust tervikuna. Samas, selles hanke osas ei ole hankija hanketeate kohaselt alternatiivseid pakkumusi lubanud esitada, aga edukas pakkuja on seda teinud. Hankija ei tellinud alternatiivina pakutud toodet (Otsuse lisa 1 leht Osa 3).
10. Lihthanke IV osas oli pakkujaid kokku neli ja kõik pakkujad pakkusid kõiki soovitud tooteid. Hankija on hinnanud pakkumusi ühtse tervikuna, olenemata sellest, et hankija oli lubanud pakkujatel täita ainult ja kõik need hanke osa lahtrid, milles soovitakse pakkumust esitada. Eelnevat võib mõista üksnes nii, et pakkumusi hinnatakse toodete lõikes. Kui hankija oleks hinnanud toodete lõikes, siis pos 4 ja 5 asuvad tooted oleks tulnud tellida teiselt pakkujalt (Otsuse lisa 1 leht Osa 4).
11. Lihthanke V osas oli pakkujaid kolm, kellest üks esitas pakkumuse loetletud toodetest ainult nendele toodetele, mida ta konkreetselt pakkuda soovis ehk siis toodete lõikes. Teine pakkuja esitas pakkumuse kõikidele toodetele ja kolmas pakkus ainult alternatiivtoodet, mida hankija alternatiivina küsis. Hankija tellis tooted pakkujalt, kes esitas pakkumusse ainult need tooted, mida ta pakkuda soovis (need olid kõige madalama hinnaga) ja kes pakkus alternatiivtoodet. Pakkujalt, kes pakkus kõiki tooteid, ei tellinud hankija ühtegi toodet, isegi mitte neid, mida teised pakkujad ei pakkunud (Otsuse lisa 1 leht Osa 5).
12. Kõik pakkujad on pakkumustes kajastanud tarne maksumust erinevalt. Mõnedel juhtudel tarne maksumus ei sisaldu toote hinnas ja on eraldi real välja toodud, mõnedel juhtudel aga sisaldub toote hinnas, mille puhul osad pakkujad on eraldi lahtris tarne maksumuse ka välja toonud, osad aga mitte. Eelduslikult on segadust tekitanud ka teabevahetuse kaudu hankija antud info (FKO punkt 4).
13. Eeltoodut kokkuvõttes on hankija kehtestanud viidatud hankeosades ebaselged hindamiskriteeriumid. Hanke alusdokumentidest ei tule välja, mis juhtudel hankija hindab

pakkumusi kui ühtset tervikut, mis juhtudel toodete lõikes ja mis juhtudel kogumina. Kohati ei ole arusaadav, kuidas hankija pakkumusi üldse hindas, kui pakkumustes on keeruline tuvastada, kas pakkuja on pakkumuses arvestanud tarne maksumust või mitte või kas toote maksumus sisaldab ka tarne maksumust või tuleb tarne maksumus eraldi reaaltoote maksumusel juurde arvestada. Hankija on rikkunud RHS § 77 lg 4 punkti 2, § 117 lõiget 1 ja § 3 punkte 1-3.

TOETUSE SAAJA SELGITUSED

14. Hankija selgitas, et alternatiivseid lahendusi küsiti kaldteele (hanke V osa). Hanke alusdokumendi punktile 6.3 viidates selgitas toetuse saaja, et siin on mõeldud alternatiivina analoogtoodete pakkumist.
15. Kombineeritud pakkumust selgitas toetuse saaja järgmiselt: „*Hankija pidas silma võimalikke hankeosade erinevaid kombinatsioone.*“, lisades näitena: osad I ja III või osad I-III-V jne.
16. Rakendusüksus küsis hankijalt, miks hankija hindas mõnes hanke osas pakkumusi toodete lõikes ja mõnes kui ühtse tervikuna. Toetuse saaja vastas, et hankija lähtus eesmärgist hoida kokku eelarvevahendeid.
17. Hankija selgitas ühe hankeosa raames lubatud osalise pakkumuse esitamist: „*Hankija seadis selle tingimuse, et valida pakkumuses olevad tooted ridade kaupa välja majandusliku soodsuse alusel. RHS § 4 p 14¹ osamaksumus on pakkumuse maksumuse eraldi hinnatav osa.*“.
18. Rakendusüksus küsis hankijalt, kuidas pakkujad pidid teadma, millal ja missuguses hanke osas hankija hindab pakkumusi toodete lõikes või ühtse tervikuna. Hankija vastas: „*Hankija tunnistab, et puudus selgitus, et hankija hindab pakkuja pakkumuse maksumust võrreldes teiste pakkujate asjade sama kogumiga.*“.
19. Hankija selgitas, et hanke alusdokumendi punkti 8.2 rakendamist olukorras, kus samas on igas hanke osas lubatud pakkumust esitada ainult nendele toodetele, mida pakkuja soovis, järgmiselt: „*Hankija hindas pakkuja pakkumuse maksumust võrreldes teiste pakkujate asjade sama kogumiga.*“.
20. Lihthanke I osas Õnnevalet OÜ toote ridade 22-26 pakkumuse edukaks tunnistamist selgitas hankija: „*Arvestades asjaolu, et pakkumusele ei lisandu käibemaksu, siis hindasime Õnnevalet OÜ pakkumuse paremaks.*“.
21. Hankija selgitas, et lihthanke I osa hindamisel lähtus hankija RHS terminist osamaksumus. Projekti „Kaasava hariduse põhimõtete rakendamine Põhja-Sakala vallas 2025“ rahastuseks oli kavandatud 80 843,86 eurot ja hangete tulemusel kulus 76 463,10 eurot, kokku hoiti 5,4% eelarvevahendeid.
22. Hanke V osa mõnede toodete mittetellimist selgitas toetuse saaja sellega, et hankija on eksinud ja jätnud hindamata pakkuja A&T Trading OÜ osa V.

FINANTSKORREKTSIOONI PÕHJENDUSED

23. RHS § 125 lg 5 alusel järgib hankija lihthankemenetluse läbiviimisel mh RHS-i 1. peatükis ning §-des 77, 81 ja 82 sätestatud. Hankija kohaldab lihthankemenetluse läbiviimisel RHS-i §-des 85, 110–112, 114–117 ja 119 sätestatud, kui riigihanke alusdokumentides ei ole sätestatud teisiti.
24. Hanke alusdokumendis on pakkumuste hindamine sätestatud punktis 8:
 - 8.1. Hankija hindab vastavaks tunnistatud pakkumusi vastavalt HTs ja RHS § 117 sätestatud korrale.

8.2. Edukaks pakkumuse valiku aluseks on majanduslikult soodsaim pakkumus, kus edukaks tunnistatakse madalaima kogumaksumusega (käibemaksuta) pakkumus.

8.3. Kui madalaima hinnaga pakkumusi on rohkem kui üks, siis tunnistatakse edukaks varem esitatud pakkumus.

25. RHS § 77 lõikega 4 on sätestatud, mida peavad sisaldama hanke alusdokumendid, sh pakkumuste hindamise kriteeriumid vastavalt RHS-i §-des 85 ja 86 sätestatule (p 2); alternatiivsete lahenduste ja nende esitamise nõudeid, sealhulgas teave selle kohta, kas hankija lubab või nõuab alternatiivsete lahenduste esitamist üksnes lisaks kõigile hanke alusdokumentides sätestatud tingimustele vastavale lahendusele või eraldi (p 3); kõik tulevase hankelepingu tingimusi, mis võivad hõlmata majanduslikke, innovatsiooniga seotud, keskkonnahoidlikkuse, sotsiaalseid või tööhõivealaseid kaalutlusi (p 4).

26. RHS § 85 kohustab seada pakkumusele hindamise kriteeriumid. Pakkumuste hindamise kriteeriumide eesmärk on tuvastada majanduslikult soodsaim pakkumus. Edukas pakkumus tuleb välja valida vastavalt sellele, mida hankija peab esitatud pakkumuste seast majanduslikult kõige paremaks lahenduseks. Lihthankes oli selleks kõikides hanke osades madalaim hind.

27. Hindamise kriteeriumid on vahend, mille kaudu hankija selgitab välja majanduslikult kõige soodsama pakkumuse. Selleks tuleb hankijal kehtestada pakkumuste hindamise kriteeriumid, mis on (i) avaldatud hanke alusdokumentides; (ii) suunatud majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamisele; (iii) seotud hankelepingu esemega ja (iv) tagavad reaalselt konkurentsi.

28. Hindamise kriteeriumid peavad olema selgelt määratud hankemenetluse algusest peale, seejuures peab hankija jääma kriteeriumide puhul sama tõlgenduse juurde kogu hankemenetluse ajaks.

29. Pakkumuste hindamise kriteeriumid peavad tagama hindamisprotseduuri kontrollitavuse, et välistada hankija suvaõigus pakkumuste hindamisel. Hindamise kriteeriumi täitmist peab olema võimalik sisuliselt ja reaalselt hinnata.

30. RHS 117 lg 1 sätestab, et hankija hindab vastavaks tunnistatud pakkumusi vastavalt riigihanke alusdokumentides nimetatud pakkumuste hindamise kriteeriumidele antud suhtelisele osakaalule. Keelatud on tõlgendada pakkumuste hindamise kriteeriume hankemenetluses osalejaid kahjustaval moel ning tuletada neist meelevaldselt tingimusi, mida hanke alusdokumentides sätestatud ei ole. Hankija peab jääma hindamiskriteeriumi sama tõlgenduse juurde kogu menetluse ajaks ega saa omistada hindamiskriteeriumile tõlgendust, mida sellel asjakohaseid tõlgendamiskaanoneid kasutades ei ole.

31. RHS § 117 lg 2 kohaselt hankija võib sätestada hindamiskriteeriumid iga osa kohta eraldi või ühetaolisena kõigile osadele. Oluline on see, et kui hankija on riigihanke osadeks jaganud, siis peab ta võrdlema ja hindama pakkumusi osade kaupa ning ühe osa hindamine peab toimuma autonoomselt teistest osadest.

32. Hindamise kriteeriumid peavad olema kooskõlas riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega (RHS § 3). RHS § 3 punktis 1 nimetatud riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtte eesmärk on, et riigihankest huvitatud ettevõtjad teaksid täpselt riigihanke tingimusi ning et menetlus ise oleks läbipaistev ja kontrollitav toetuse andjate ning pädevate asutuste poolt. Hankemenetlus peab olema läbiviidud selgete ja ühtsete reeglite alusel, mille järgimine on nii sisu kui ka vormi poolest tagantjärei tuvastatav. Avaldatud teave hankelepingu eseme, hanketingimuste ja korra kohta peab olema hanke alusdokumentides sõnastatud selgelt, täpselt ja üheselt mõistetavalt. See on vajalik, et võimaldada kõigil tavapäraselt tähelepanelikel ettevõtjatel mõista riigihanke täpset ulatust ja saada riigihanke tingimustest ühtmoodi aru, et

luua endale konkreetne ettekujutus tellitavatest asjadest ning võimalusel koostada sellest lähtudes oma pakkumus.

- 33.** Läbipaistvuse ja kontrollitavuse kohustusega välditakse hankijapoolset soosimist ja meelevalda ning tagatakse erapooletus. Riigihankes osalevad ettevõtjad peavad olema kindlad selles, et samad nõuded kehtivad kõikide konkurentide kohta, samuti peab hankijal endal olema võimalik kontrollida, et riigihankes seatud tingimustest on peetud kinni.
- 34.** RHS § 3 punktis 2 sätestatud isikute võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab seda, et toetuse saaja ei tohi luua ühelegi riigihankest huvitatud ettevõtjale teiste isikutega võrreldes soodsamat olukorda. Võrdse kohtlemise põhimõtte eeldab, et samadel asjaoludel koheldakse kõiki isikuid ühtemoodi. Võrdse kohtlemise põhimõtte eesmärk on soodustada riigihankes osalevate ettevõtjate vahelise terve ja tegeliku konkurentsi arengut. Hankijal tuleb käsitada pakkujaid võrdväärsena juba pakkumuste ettevalmistamisel. See nõue tähendab eelkõige seda, et kõigile pakkujatele tagatakse pakkumuse koostamisel võrdsed võimalused ning pakkujate edastatud pakkumustele kehtivad samad tingimused.
- 35.** Kohtuasjades nr C-42/13 ja C-496/99 on Euroopa Kohus rõhutanud, et hankemenetluse võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtetega seondub hankija kohustus rangelt kinni pidada just hankija enda kindlaksmääratud tingimustest. Hankija on enda poolt kehtestatud hanketingimustega seotud ega saa asuda kõnealuseid tingimusi hankemenetluse hilisemas etapis pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva möödumist muutma või laiendada.
- 36.** RHS § 3 p 3 kohaselt hankija tagab konkurentsi efektiivse ärakasutamise riigihankel. Turul olemasoleva konkurentsi ärakasutamine annab võimalikult paljudele pakkujatele võimaluse riigihankes osaleda ja arendab seeläbi turuolukorda ning suurendab tõenäosust, et hankija saab hanke tulemusena tema vajadustele vastava parima lahenduse. Hankemenetlus tuleb korraldada nii, et hankijal on võimalik ettevõtjate pakkumusi võrrelda ning objektiivsete kriteeriumide alusel hankijale soodsaim pakkumus välja valida.
- 37.** Lihthanke I osas on hankija tellinud tooteid kõikidelt pakkujatelt, kes pakkumuse esitasid. Üldiselt on hankija pakkumusi hinnanud toodete lõikes ja edukaks tunnistanud pakkuja, kes pakkus konkreetset toodet kõige madalama maksumusega, v.a tooted positsioonil 8 ja 22-26 (Otsuse lisa 1 leht Osa 1). Seega ei ole hankija lihthanke I osas pakkumuste hindamisel lähtunud kõikide toodete puhul konkreetse toote madalaimast maksumusest. Hankija selgitas, et toodete pos 22-26 puhul lähtuti hoopis sellest, kas toodetele lisandub käibemaks või mitte. Hanke alusdokumendi punkti 8.2 kohaselt hinnatakse pakkumuse kogumaksumust käibemaksuta, aga antud juhul oli tegemist üksikute toodete maksumuse hindamisega, mille puhul hankija ei ole hanketeates ega hanke alusdokumentides täpsustanud, kas pakkumusi hinnatakse toodete lõikes käibemaksuga või ilma. Lisaks on toetuse saaja selgitanud, et kui polnud võimalik rakendada hanke alusdokumendi punkti 8.2, siis hankija hindas pakkuja pakkumuse maksumust võrreldes teiste pakkujate asjade sama kogumiga. Toodete pos 8 ja 19 puhul ei ole arusadav, millest hankija pakkumuse hindamisel ikkagi lähtus. Kui vaadata tooteid eraldi, siis pos 8 puhul tegi soodsama pakkumuse A&T Trading OÜ, aga temalt toodet ei tellitud. Pos 19 puhul on tellitud toode nii kõige soodsama pakkumuse teinud pakkujalt kui ka kallima pakkumuse teinud pakkujalt. Kui võtta aluseks hankija selgitus, et hankija hindas tooteid kogumina, siis oleks pidanud mõlemad tooted tellima A&T Trading OÜ-lt, mida aga ei tehtud. Pole ka teada, mida hankija täpsemalt mõtles sama kogumi all. EKI (Eesti Keele Instituut) seletuse kohaselt kogum on teatud hulk olendeid, esemeid, aineid või nähtusi rühma või tervikuna. Pakkujatele polnud teada, missuguste kriteeriumite ja metoodika alustel hankija pakkumusi hindab.
- 38.** Lihthanke II osas on hankija lubanud hanke alusdokumendis Lisa 3 “Asjade nimekiri – pakkumusvorm” täita ainult ja kõik need hanke osa lahtrid, milles soovitakse pakkumust esitada. Mõlemad pakkumuse teinud pakkujad esitasid pakkumuse kõikidele soovitud toodetele. Lihthanke II osa pakkumuste hindamisel on aga hankija hinnanud pakkumusi kui ühtset tervikut,

mille kohaselt ostus edukaks A&T Trading OÜ (10449847). Kui aga vaadata tooteid eraldi, siis tegelikult olid kolm toodet pos 6, 8 ja 10 teisel pakkujal soodsama maksumusega kui edukal pakkujal (Otsuse lisa 1 leht Osa 2). Hankija ei ole kusagil hanke alusdokumentides sätestanud, et kui kõikide pakkujate pakkumused sisaldavad pakkumust kõikidele toodetele, siis hinnatakse pakkumust ühtse tervikuna. Hankijal ei ole lubatud hankemenetluse jooksul valida endale sobivaim lahendus hanke otsustusprotsessis, kui see ei ole hanke alusdokumentides sätestatud. Kui hankija on lubanud osalise pakkumuse esitamist, siis tuleb neid pakkumusi ka osalise pakkumusena hinnata, st toodete lõikes, olenemata sellest, et pakkumus on tehtud kõikidele toodetele.

- 39.** Lihthanke III osas on hankija lubanud hanke alusdokumendis Lisa 3 “Asjade nimekiri – pakkumusvorm” täita ainult ja kõik need hanke osa lahtrid, milles soovitakse pakkumust esitada. Mõlemad pakkumuse teinud pakkujad esitasid pakkumuse kõikidele soovitud toodetele. Lihthanke III osa pakkumuste hindamisel on aga hankija hinnanud pakkumusi kui ühtset tervikut, olenemata sellest, et hankija oli lubanud pakkujatel täita ainult ja kõik need hanke osa lahtrid, milles soovitakse pakkumust esitada, mida saab mõista nii, et pakkumusi hinnatakse toodete lõikes. Edukaks osutus pakkuja, kelle tooted olid kõige soodsama maksumusega ja seda vaadatuna nii toodete lõikes kui pakkumust tervikuna. Samas, selles hanke osas ei ole hankija hanketeate kohaselt alternatiivseid pakkumusi lubanud esitada, aga edukas pakkuja on seda teinud. Hankija küll ei tellinud alternatiivina pakutud toodet, aga on sellise pakkumuse vastavaks tunnistanud. Pakkujatele polnud teada, missuguste kriteeriumite alustel hankija tegelikult pakkumusi hindab.
- 40.** Lihthanke IV osas on hankija lubanud hanke alusdokumendis Lisa 3 “Asjade nimekiri – pakkumusvorm” täita ainult ja kõik need hanke osa lahtrid, milles soovitakse pakkumust esitada. Kõik neli pakkumuse teinud pakkujat esitasid pakkumuse kõikidele soovitud toodetele. Lihthanke IV osa pakkumuste hindamisel on aga hankija hinnanud pakkumusi kui ühtset tervikut, mille kohaselt osutus edukaks Velomarket OÜ (12802041). Kui aga vaadata tooteid eraldi, siis tegelikult olid kaks toodet pos 4 ja 5 teisel pakkujal soodsama maksumusega kui edukal pakkujal (Otsuse lisa 1 leht Osa 4). Hankija ei ole kusagil hanke alusdokumentides sätestanud, et kui kõikide pakkujate pakkumused sisaldavad pakkumust kõikidele toodetele, siis hinnatakse pakkumust ühtse tervikuna. Hankijal ei ole lubatud hankemenetluse jooksul valida endale sobivaim lahendus hanke otsustusprotsessis, kui see ei ole hanke alusdokumentides sätestatud. Kui hankija on lubanud osalise pakkumuse esitamist, siis tuleb neid pakkumusi ka osalise pakkumusena hinnata, st toodete lõikes, olenemata sellest, et pakkumus on tehtud kõikidele toodetele.
- 41.** Lihthanke V osas on hankija lubanud hanke alusdokumendis Lisa 3 “Asjade nimekiri – pakkumusvorm” täita ainult ja kõik need hanke osa lahtrid, milles soovitakse pakkumust esitada. Kolmest pakkujast üks esitas pakkumuse loetletud toodetest ainult nendele toodetele, mida ta konkreetselt pakkuda soovis ehk siis toodete lõikes. Teine pakkuja esitas pakkumuse kõikidele toodetele ja kolmas pakkuja pakkus ainult alternatiivtoodet, mida hankija ise alternatiivina küsis. Hankija tellis tooted pakkujalt, kes esitas pakkumusse ainult need tooted, mida ta pakkuda soovis (need olid kõige madalama hinnaga) ja kes pakkus alternatiivtoodet. Pakkujalt, kes pakkus kõiki tooteid, ei tellinud hankija ühtegi toodet, isegi mitte neid, mida teised pakkujad ei pakkunud. Hankija ei ole otsustes põhjendanud, miks ta jättis mõned tooted üldse hindamata/tellimata (toetuse saaja selgitus FKO p 22). RHS § 111 lg 4 sätestab, kui hankija on lubanud esitada alternatiivseid lahendusi, võib pakkuja esitada pakkumuse koos alternatiivsete lahendustega. Hankija ei ole hanke alusdokumentides täpsustanud, kas pakkumus võis sisaldada ainult alternatiivset lahendust või oli alternatiivset lahendust lubatud esitada ainult koos teiste toodete pakkumisega, sh koos nende toodetega, millele alternatiivset lahendust sooviti. Hanke alusdokumendid ei sisalda ka infot, missugustele toodetele hankija seda alternatiivset lahendust

soovis (toetuse saaja selgitus FKO p 14). Pakkujatele polnud teada, missuguste kriteeriumite alustel hankija tegelikult pakkumusi hindab.

42. Hanketeate kohaselt on hankija hanke osades I, II, IV ja V lubanud esitada alternatiivseid lahendusi. Samas ei ole hanke I, II ega IV osa kohta sätestatud miinimumkriteeriumeid, millele need alternatiivid vastama peavad. Hanke alusdokumentide punktis 6.3 on küll sätestatud, et alternatiivsete lahenduste esitamise puhul lisada toodete kirjelduste samaväärsuse võrdlustabel (toetuse saaja selgitus FKO p 14), aga puuduvad miinimumkriteeriumid, millele need alternatiivid vastama peavad või missugustele toodetele üldse alternatiivseid lahendusi oodatakse ja kuidas neid hinnatakse. Kui hankija alternatiivseid lahendusi lubab, siis peab ta alusdokumentides sätestama miinimumkriteeriumid, millele need alternatiivid vastama peavad. Vaid sellisel juhul on tagatud läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõtete järgimine – paljasõnaline osutus alternatiivse esitamise võimalusele ega blanketne viide sellekohasele seadusele ei ole piisav.
43. Lisaks on hankija teabevahetuse kaudu pakkujaid eksitanud, et eriti soodsa hinna ja kalli transpordikulu korral tuleb hankija ise kaubale järele. Hanke alusdokumendid sisaldavad infot, et transport on pakkumuse osa, seega hankija ei saa asuda teabevahetuse kaudu andma uut infot, mida hanke alusdokumendid ei sisaldanud. Vastasel korral oleks tulnud teha hanke alusdokumentides muudatus ja vajadusel pikendada pakkumuste esitamise tähtaega. Samuti oleks sellisel juhul pidanud kõik pakkujad esitama toote hinnad hanke alusdokumendi Lisa 3 Asjade nimekiri – pakkumusvorm veerus H tarne maksumuseta. Tegelikult aga sisaldas enamus pakkujatel selles veerus toodud maksumus ka tarne maksumust, v.a pakkujatel Furnitop OÜ (16852171), aktsiaselts VMT Betoon (10083671) ja Velomarket OÜ (12802041). Mõned pakkujad tõid tarne maksumuse eraldi välja veerus K, olenemata sellest, et veerus H oli toote maksumus juba koos tarne maksumusega kajastatud. Seega mõistsid pakkujad erinevalt, kas veerg H peab sisaldama tarne maksumust või mitte. Rakendusüksusele teadaolevalt tarnisid küll kõik edukad pakkujad oma tooted ise hankijale, aga sellised ebaselged ja mitmeti mõistetavad tingimused võivad mõjutada pakkumuste maksumust ja seeläbi ka pakkumuste maksumuse alusel pakkumuste paremusjärjestust.
44. Ilmselgelt ei olnud pakkujatele üheselt selge, kuidas tuleb RHR-is sisestada pakkumuse maksumus kokku. Näiteks on A&T Trading OÜ sisestanud lihthanke I osas käibemaksuta summaks 13 669,80 eurot ja käibemaksuga summaks 16 950,552 eurot ning lisanud märkustesse, et hinnad transpordita, mis aga ei lähe kokku hanke alusdokumendis Lisa 3 “Asjade nimekiri – pakkumusvormil” toodud summadega. Hankija ei ole selgitust küsinud. Kõnealune pakkuja aga kinnitas rakendusüksusele, et pakutud toodete hinnad juba sisaldasid transpordi maksumuses. Samuti on sama hankija lihthanke II osas märkinud RHRis lehel maksumus kokku, et hind ei sisalda tarnsporti, aga ometi sisaldus transpordi maksumus toodete hinnas. Taas ei ole hankija selgitusi küsinud.
45. Pakkujate jaoks on oluline teada, kuidas hankija pakkumust hindab, sh kas toodete lõikes, kogumine või kogu pakkumust ühtse tervikuna vm moel, sest see info mõjutab pakkumuse sisu, pakkumuse maksumust ja lõpuks ka hanke tulemust. Pole teada, kuidas oleks see mõjutanud pakkumuste maksumust ja hanke tulemust, kui pakkujad oleksid teadnud, et hankija hindab pakkumusi ka ühtse tervikuna vm alustel.
46. Rakendusüksuse hinnangul ei ole hanke läbiviimine läbipaistev ja kontrollitav ning kõiki pakkujaid ei ole koheldud võrdselt. RHS §-s 3 kirjeldatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtte eesmärk on, et pakkujad teaksid täpselt hanke tingimusi, et menetlus ise oleks läbipaistev ja kontrollitav toetuse andjate ning pädevate asutuste poolt. Seadusandja on muuhulgas rõhutanud, et hankemenetlus peab olema läbiviidud selgete ja üheste reeglite alusel, mille järgimine on nii sisu kui vormi poolest tagantjärei tuvastatav. Isikute võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab seda, et toetuse saaja ei tohi luua ühelegi võimalikule pakkujale soodsamat

olukorda. Võrdse kohtlemise põhimõtte eeldab, et samadel asjaoludel koheldakse isikuid ühte moodi.

47. Pakkumuste hindamise kriteeriumi kohaselt oli majanduslikult soodsaim pakkumus madalaima hinnaga pakkumus. Kui hankija lubab pakkujatel esitada pakkumusi toodete lõikes, siis tuleb ka pakkumuses pakutud tooteid hinnata toodete lõikes, kui just ei ole täpsemalt reguleeritud, kuidas toimub hindamine siis, kui kõik pakkujad on pakkumuse esitanud kõikidele hankija soovitud toodetele. Hankija, jättes sätestamata, kuidas täpsemalt pakkumuste hindamine toimub, on rikkunud RHS § 77 lg 4 punkti 2, mistõttu ei ole järgitud RHS § 117 lõiget 1 ja § 3 punkte 1-3.

KORREKTSIOONIMÄÄR 10%

48. ÜM2022 § 34 lg 1 punkti 2 kohaselt teeb rakendusüksus finantskorrektsiooni otsuse, kui toetuse saamisega seotud kohustust või nõuet ei täideta osaliselt või täielikult ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust.
49. ÜM2022 § 35 lg 1 sätestab, kui finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole võimalik kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et täitmata jätmine on toonud kaasa rahalise mõju, vähendatakse toetust sõltuvalt rikkumise raskusest 2, 5, 10, 25, 50, 75 või 100 protsenti tegevusele eraldatud toetusest sõltuvalt asjaolude mõjust kulu abikõlblikkusele, välja arvatud juhul, kui ÜM2022 on sätestatud teisiti.
50. ÜM2022 § 36 alusel kohaldatakse riigihankega seotud rikkumise korral ÜM2014 § 21 lõiget 1¹ ja §-e 22–22⁹.
51. FKO-s kirjeldatud rikkumise osas esinevad ÜM2014 §-s 22⁸ toodud asjaolud, mille kohaselt, kui alla riigihanke piirmäära korraldamisel rikutakse riigihangete seadust, kohaldatakse sõltuvalt rikkumise raskusest ja ulatusest rikkumisega seotud hankelepingu osale § 21 lõikes 1 nimetatud finantskorrektsiooni määra 2, 5, 10 või 25 protsenti, välja arvatud juhul, kui rikkumine on üksnes formaalne. Rakendusüksuse hinnangul ei ole FKO-s kirjeldatud rikkumise olulisust ja raskust hinnates proportsionaalne rakendada kõige rangemat finantskorrektsiooni määra ning peab põhjendatuks **10-protsendilise korrektsiooni rakendamist**.
52. Riigihanke piirmääraga võrdse või seda ületava, kuid riigihanke rahvusvahelisest piirmäärast väiksema eeldatava kogumaksumusega hankelepingu korral kohaldatakse analoogse rikkumise puhul ÜM2014 § 22³ lg 7 punktis 3 toodut, st kui riigihanke alusdokumendis avaldatud pakkumuse hindamise kriteeriumi ei ole järgitud või on rakendatud avaldamata hindamiskriteeriumi või selle rakendamise täpsustavaid tingimusi või osakaale, siis rakendatakse kümneprotsendilist finantskorrektsiooni määra. Seega on konkreetse rikkumise osas põhjendatud 10-protsendilise finantskorrektsiooni määra kohaldamine.
53. Hanke otsustusprotsessis hankijale sobivaima lahenduste valimise tulemusel ehk erinevalt hinnatud meetodika puhul on muutunud teatud juhtudel ka edukad pakkujad. Näiteks, kui hankija oleks hinnanud pakkumusi toodete lõikes, siis oleks hanke I osas pos 8 ja 22-26, hanke II osas pos 8, 6 ja 10 ning hanke IV osas pos 4 ja 5 puhul osutunud edukaks hoopis teine pakkuja. I osa toote pos 8 eduka pakkumuse ja tegelikult soodsama pakkumuse maksumuse vahe on lausa 54,1% ja post 22-26 puhul kokku 13,3%.
54. Rakendusüksus on hinnanud FKO-s kirjeldatud rikkumise asjaolusid üksikasjalikult ning on seisukohal, et ei esine selliseid asjaolusid, mis annaksid alust rakendada 10%-st madalamat korrektsioonimäära. Hankija on jätnud alusdokumentides täpsustamata, kuidas ta igas hanke osas pakkumusi täpsemalt hindab. Mainitud on, et hindamise kriteeriumiks on odavaim maksumus, aga ei ole lisatud, kas pakkumusi hinnatakse toodete lõikes, kogumina, pakkumust tervikuna ehk ühtse komplektina vm viisil. Arvestades, et hankija on jätnud avaldamata

hindamiskriteeriumite rakendamise täpsustavaid tingimusi ja hankemenetluse jooksul on valinud endale sobivaima lahenduse hanke otsustusprotsessis, mis ei ole hanke alusdokumentides sätestatud ja mis on reaalselt mõjutanud eduka pakkuja valikut, ei ole hankemenetlus olnud läbipaistev, kontrollitav ning kõiki pakkujaid ei ole võrdselt koheldud.

55. Tulenevalt eeltoodust on rakendusüksuse hinnangul FKO punktides 6-12 kirjeldatud rikkumiste olulisust ja raskust ning võimalikku finantsmõju hinnates proportsionaalne rakendada hanke kõikidele osadele 10-protsendilist finantskorrektsiooni määra.

56. Rakendusüksus selgitab, et üldjuhul ei ole riigihangete rikkumiste korral võimalik konkreetset kahjusummat välja arvutada, kuna tegemist on potentsiaalse ja teoreetilise (kaudse) kahjuga, mis võib tekkida õigusnormi rikkumisel ja konkreetsete asjaolude põhjal loetakse rikkumine tõendatuks. Eeltoodud põhimõtteid toetab ka Euroopa Kohus, selgitades kohtuasjades nr C 743/18 ja C 406/14, et hanketingimuste rikkumise korral ei ole konkreetse finantsmõju tõendamine nõutav ja see ei pea olema nähtav. Piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve mõjutamise võimalus ei ole välistatud.

RIKKUMISE SUMMA JA EELARVE VÄHENDAMINE

57. Toetuse saaja on riigihanke nr 299616 alusel tekkinud kulusid kajastanud projekti tegevustes nr 2 „Õppe- või abivahendite või õppematerjalide või -vara ostmine“ kokku abikõlblikus summas 25 184,56 eurot (käibemaksuga), nr 3 „Sisustuse või seadmete ostmine“ kokku abikõlblikus summas 38 453,65 eurot (käibemaksuga), millelt on arvestatud projekti tegevuses 7 „Ühtse määra alusel kulu (Otsene kulu 5%)“ kokku summas 3 181,93 eurot. Kokku 66 820,14 eurot, millest toetuse saajale on välja makstud 29 792,83 eurot ja välja maksmata 37 027,31 eurot (Otsuse lisa 1 leht FK määr).

58. Lähtuvalt antud otsusest loeb rakendusüksus riigihankega nr 299616 seotud kuludest abikõlbmatuks 6 682,04 eurot ($66\,820,14 \times 10\%$), millest toetus moodustab 5 679,72 eurot ja omafinantseering 1 002,32 eurot.

59. ÜM2022 § 37 lõike 3 kohaselt vähendatakse finantskorrektsiooni otsuse tegemisel toetuse ning omafinantseeringu eelarvet vastavalt makse tegemise ajal kehtivale toetuse proportsioonile.

ÄRAKUULAMINE

60. Tulenevalt ÜSS § 13 lg 2 punktist 3 annab rakendusüksus enne finantskorrektsiooni otsuse tegemist võimaluse toetuse saajal esitada oma seisukohad. Rakendusüksus edastas 24.07.2026 toetuse saajale finantskorrektsiooni otsuse eelnõu, paludes esitada omapoolne seisukoht antud otsuse kohta hiljemalt 07.08.2026, mida toetuse saaja soovis pikendada kuni 18.08.2026.

61. Toetuse saaja esitas 18.08.2026 finantskorrektsiooni otsuse eelnõule vastulause, olles seisukohal, et finantskorrektsiooni kohaldamise eelduseks on siiski konkreetse rikkumise tõttu eelarvele tekkinud või tõenäoliselt tekkiv kahju. Kahju või selle tõenäoline tekkimine peab olema põhjendatud. Kahju põhjendus ei saa olla üldsõnaline ja kahju ei saa olla teoreetiline.

62. Rakendusüksus kordab ja täiendab otsuse punktis 46 toodut, et hanke läbiviimine ei ole olnud läbipaistev ja kontrollitav ning kõiki pakkujaid ei ole koheldud võrdselt, rikutud on RHS § 3 üldpõhimõtteid. RHS § 3 punkt 1 kohustab hankijat tegutsema läbipaistvalt ja kontrollitavalt. Hindamiskriteeriumid on eduka pakkumuse valimise alus, mistõttu ei saa hindamise tegelik sisu kujuneda alles pärast pakkumuste avamist või jääda üksnes hindamiskomisjoni sisemiseks teadmiseks. Läbipaistvus tähendab sisuliselt seda, et pakkuja saab enne pakkumuse esitamist aru, milliseid asjaolusid hinnatakse; pakkuja teab, millised omadused annavad rohkem või vähem punkte; hiljem on võimalik kontrollida, kas hankija hindas pakkumusi just avaldatud tingimuste järgi; välistatud on varjatud eelistuste või tagantjärele kujundatud hindamisaluste

kasutamine. Kui kriteerium on ebamäärane, siis ei ole pakkujal võimalik hankija tegelikke ootusi mõistlikult ette näha.

- 63.** RHS § 3 p 2 järgi peab hankija kohtlema kõiki isikuid võrdselt ning kasutatavad kriteeriumid peavad olema proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud. Euroopa Liidu riigihankeõiguses moodustavad võrdne kohtlemine ja läbipaistvus samuti hankemenetluse keskse aluse. Sellest tuleneb lihtne põhimõte, et kõigil pakkujatel peab olema pakkumuse koostamisel ühesugune teadmine sellest, mille alusel nende pakkumusi hiljem võrreldakse. Kui osa hindamise tegelikest alustest ei ole avaldatud, saavad eelise pakkujad, kes tunnevad paremini hankija senist praktikat, on osalenud turu-uuringus või oskavad hankija väljendamata eelistusi ära arvata. See ei ole enam sisuline konkurents pakkumuste kvaliteedi vahel, vaid konkurents hankija varjatud ootuste äraarvamises.
- 64.** Hindamiskriteeriumid mõjutavad otseselt pakkuja ärilisi ja tehnilisi valikuid. Nende põhjal otsustab pakkuja muu hulgas, millist tehnilist lahendust pakkuda; milliste riskide maandamisse investeerida; kas pakkuda paremat kvaliteeti kõrgema hinnaga või miinimumlahendust madalama hinnaga; kas hankes osalemine on üldse majanduslikult põhjendatud. RHS § 85 lg 1 kohaselt peab hankija sätestama riigihanke alusdokumentides hankepingu esemega seotud ja reaalselt konkurentsi tagavad pakkumuste hindamise kriteeriumid. Seega ei ole kriteeriumide etteteatamine pelk vorminõue. See võimaldab pakkujal teha teadliku otsuse, kuhu oma pakkumuses ressursse suunata.
- 65.** Avaldamata hindamiskriteerium muudab pärast pakkumuste avamist mängureegleid. Pärast pakkumuste avamist on hankijal teada pakkujate isikud, pakutud hinnad, lahenduste tugevused ja nõrkused ja see, millise täiendava kaalutluse kasutamine võiks ühe või teise pakkumuse edukaks muuta. Kui hankija saaks alles selles etapis otsustada, milliseid omadusi tegelikult eelistada või millise tähenduse ta avaldatud üldsõnalisele kriteeriumile annab, tekiks võimalus kohandada hindamise aluseid juba esitatud pakkumustega. Ka tegeliku kallutatuse puudumise korral tekib sellises olukorras põhjendatud kahtlus hindamise erapooletuses. Riigihange peab olema mitte ainult sisuliselt aus, vaid ka kontrollitavalt aus.
- 66.** Selgus piirab hankija kaalutlusõigust ja välistab meelevaldse hindamise. Mida selgemalt on määratud hindamiskriteeriumid, seda väiksem on võimalus, et hindaja lähtub isiklikust maitsest, avaldamata eelistusest või pakkumuste omavahelise võrdlemise käigus tekkinud uuest mõõdupuust.
- 67.** Selged kriteeriumid tagavad hindamisotsuse kontrollitavuse. Hankija otsust peab olema võimalik kontrollida nii pakkujal, vaidlustuskomisjonil, kohtul kui ka järelevalveasutusel. Kontrollimiseks tuleb võrrelda kolme elementi: mida hankija lubas hinnata; mida pakkuja pakkumuses esitas; miks sellele anti konkreetne arv punkte. Kui esimene element on ebamäärane või puudub, ei ole võimalik kindlaks teha, kas hindaja kohaldas kõigile pakkumustele sama mõõdupuud; arvestas ainult lubatud asjaolusid; jättis arvestamata ebaolulised või avaldamata asjaolud; kasutas kriteeriumi talle antud osakaalus; hindas sisuliselt põhjendatult. Rahandusministeeriumi juhend rõhutab, et mida üldisemad on kriteeriumid ja hindamismetoodika, seda avaram on hankija hindamisruum ning seda põhjalikumad peavad läbipaistvuse tagamiseks olema hinnete põhjendused.
- 68.** RHS § 85 lg 1 nõuab, et hindamiskriteeriumid tagaksid reaalse konkurentsi. RHS § 2 ja § 3 järgi on riigihanke eesmärk muu hulgas konkurentsi efektiivne ärakasutamine ning rahaliste vahendite säästlik ja otstarbekas kasutamine. Ebamäärased kriteeriumid kahjustavad konkurentsi, nt ettevõtjad võivad õigusliku või majandusliku ebakindluse tõttu jätta pakkumuse esitamata, pakkujad lisavad ebaselgusest tuleneva riski pakkumuse hinda ning pakkumused ei keskendu hankija tegelikule vajadusele, sest nõudlus ei ole turule piisavalt arusaadavalt kirjeldatud. Selged kriteeriumid aitavad seega saada rohkem võrreldavaid pakkumusi ja suurendavad tõenäosust, et hankija saavutab tegelikult parima hinna ja kvaliteedi suhte.

69. Kokkuvõtvalt, kõik pakkumuste paremusjärjestust sisuliselt mõjutavad hindamiskriteeriumid, nende tähendus ja suhteline osakaal peavad olema pakkujatele enne pakkumuste esitamist üheselt arusaadavad. Vastasel juhul ei ole tagatud RHS §-dest 2 ja 3 tulenevad läbipaistvuse, kontrollitavuse, võrdse kohtlemise ja tõhusa konkurentsi põhimõtted ega RHS § 85 nõue sätestada hindamiskriteeriumid riigihanke alusdokumentides. Pakkuja peab saama hankedokumentide põhjal mõistlikult ette näha, milliseid pakkumuse omadusi hankija väärtustab ja kuidas need mõjutavad pakkumuse edukaks osutumise võimalust. Avaldamata või ebamäärase hindamisaluse hilisem kasutamine muudaks pärast pakkumuste esitamist menetluse mängureegleid, laiendaks põhjendamatult hankija kaalutlusruumi ning takistaks hindamisotsuse õiguspärasuse kontrollimist.
70. Otsuse punktides 7, 8, 9, 10 ja 11 on rakendusüksus selgitanud, kuidas hankija ebaselged hindamiskriteeriumid on mõjutanud hanke erinevate osade tulemust. Mistõttu on ka mõju eelarvele ilmselge.
71. Toetuse saaja märgib vastulause punktis 2, viidates otsuse punktile 9, et alternatiivina pakutud toote tellimine ei ole kohustus ja hankija ei saa kontrollida pakkujat pakkumuse esitamisel ja keelata alternatiivi pakkumast. RHS § 77 lg 4 punktis 3 on sätestatud, et kui RHS-s ei ole sätestatud teisiti või kui asjakohane teave ei ole avaldatud hanketeates, sisaldavad riigihanke alusdokumendid vähemalt järgmist teavet: alternatiivsete lahenduste ja nende esitamise nõuded, sealhulgas teave selle kohta, kas hankija lubab või nõuab alternatiivsete lahenduste esitamist üksnes lisaks kõigile hanke alusdokumentides sätestatud tingimustele vastavale lahendusele või eraldi. Seda on rakendusüksus ka maininud otsuse punktis 25. Seega, toetuse saaja eksib, kui väidab, et hankija ei saa kontrollida pakkujat pakkumuse esitamisel ja keelata alternatiivi pakkumast. Ka see, kas hankija alternatiivi tellib, ja kui tellib, siis mis juhtudel, peab olema hanke alusdokumentides sätestatud.
72. Toetuse saaja märgib vastulause punktis 3, viidates otsuse punktile 12, et hankija ei saa vastutada pakkujate tegevuse eest pakkumustabeli täitmisel. Hindu võrreldi transpordikuluta. Hankija on seisukohal, et eelduslik segaduse tekitamine ei saa olla asjaoluks menetluse hindamisel. Toetuse saaja vastus on vastuoluline, sest kuidas toetuse saaja sai näiteks teada, kas transpordikulu on arvestatud ka toote hinna sisse. Rakendusüksus on otsuse punktis 43 kirjeldanud, et tegelikkuses sisaldas enamus pakkujatel hanke alusdokumendi Lisa 3 Asjade nimekiri – pakkumusvorm veerus *H tarne maksumuseta* toodud maksumus ka tarne maksumust, v.a kolmel pakkujal. Seega, hankijal ei olnud tegelikult võimalik teada, kas kõikide pakkujate pakutud toote hind on koos tarne maksumusega või mitte, ja kui on koos tarnega maksumusega, siis kui suures ulatuses. Teabevahetusest ei selgu, et hankija oleks selle kohta pakkujatele täpsustavaid küsimusi esitanud. Ebaselged tarnemaksumused on rakendusüksus välja toonud kui täiendavad ebaselged nüansid pakkumuste hindamisel. Siinkohal toob rakendusüksus üha eduka pakkuja kommentaari H veeru kohta: „*Tulp H on mõttetu tabeli jaotus, aga oleme sinna kirjutanud, mida hankijana soovisite. Selgitan - tooteid sellise hanke puhul ei tarnita iga positsiooni eraldi, vaid kogumis ja tegeliku tarne hinna määramine ette ei ole võimalik, vaid on prognoos. Selline tabeli jaotis tekitab kõigile lisatööd, kuid ei anna kellelegi mitte midagi.*“
73. Toetuse saaja märgib vastulause punktis 4, et hange ei ületanud riigihanke piirmäära, viidates otsuse punktile 52. Rakendusüksus on viidanud otsuse punktis 52 alternatiivina, kui käesoleva juhtum oleks aset leidnud riigihanke piirmäära ületavas, kuid alla rahvusvahelisest piirmäärast väiksema eeldatava kogumaksumusega hankelepingu korral, siis samuti oleks finantskorrektsiooni määr olnud 10%. Seega ei ole põhjendatud kohaldada sellest kõrgemat protsendi määra ka antud juhtumis.
74. Toetuse saaja esitas vastulause punktis 5 seisukoha otsuse punktidele 51 ja 55. Juhul kui leiab tõendamist rikkumise finantsmõju Euroopa Liidu eelarvele, mis saab pidada äärmiselt vähetõenäoliseks, leiame, et kohane on arvestada erisuste olemasolu ning proportsionaalsuse põhimõttest lähtudes (tegemist on lihthankega) kohaldada väiksemat finantskorrektsiooni määra

järgmiselt: kui ettenähtud finantskorrektsiooni määr on 10 protsenti, võib kohaldada viie- või kaheprotsendilist määrat – ning kohaldada kaheprotsendilist määrat.

75. Vastavalt eelpool toodule on rikkumiste mõju Euroopa Liidu eelarvele ilmselge, kuna ebaselgete hindamiskriteeriumide tõttu on vastavaks tunnistatud pakkumused / tooted, mis oleksid võinud osutuda ka mittevastavaks, kui hankija oleks sätestanud kõikidele hanke osadele konkreetsed üheselt ja selgelt mõistetavad hindamiskriteeriumid. Kui üheselt arusaadavate hindamiskriteeriumide korral oleks hanke tulemus olnud teine, siis see on raskendav asjaolu, mis ei anna alust finantskorrektsiooni määra alandamiseks. Rakendusüksus lisab näiteks, et otsuse punktis 53 toodud maksumuste protsendi- ja hinnavahemikke saab võtta võimaliku kahjuna EL-i eelarvele ning seetõttu ei ole 10-protsendine tagasinõue kindlasti ebaproportsionaalne võimaliku kahju suurusega.

VAIDLUSTAMINE

76. Otsuse peale on õigus esitada vaie rakendusüksusele 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil isik sai või oleks pidanud otsusest teada saada (ÜSS § 31 lg 1, § 32 lg 3 ja haldusmenetluse seaduse § 75).

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Sams
toetuste rakendamise osakonna juhataja

Lisa: Rikkumisega seotud toodete tabel

Koostaja: Kairi Puur
506 6131
Kairi.Puur@rtk.ee